

Latweefchu Awises.

Nr. 40.

Zettortdeenà 4. Oktoberi.

1862.

Awischa-sinnas.

Kurssemes Gubernements Awises tohp us-
aizinati tahdi, kas pehz wezzeem likkumeem funtrak-
tes notaisijuschi par ispirkschanohs no nekrushcheem,
lai tee pee loika — kas irr pirmes nekrushchu
dohschana fahlftees — eemalka wissu fader-
retu nau du (tohs 300 rubulus); ja tà ne dar-
rihs, tad tee tiklai par 570 rubl. pehz jauneem
likkumeem warrehs ispirktees. Schi schehlastiba
no Reisera tiklai scho reisu, pee schihs nekrushchu
dohschanas (no 15ta Janwara lihds 15tam We-
bruarim 1863) teem irr nowehleta, kas pehz wez-
zeem likkumeem jaw bij fahlfuschi nekrushchu nau du
pelnih.

Kurssemes Gubernements Awises isfluddina,
ka schenkerem un frohgereem naw brihw pahrdoh
brandwihnu jeb spirkta, kas buhtu fliktaks nekà
38 gradus pehz Dralles spirkta-mehra. Ja kahds
pirmo reisi prett scho likkumu grehlojis, tam ja-
malka strahpes nauda; ja kahds jaw 4to reisi prett
scho likkumu darrijis, tad lihds ar 4lahrtigu strah-
pes nau du tam tohp aisleegts pahrdoh un andele-
tees ar brandwihnu.

Konstantinopolè ar zittu walstu weetneeku
paligu Turki ar Serbeescheem effoh nospreeduschi
12 leetas, par kurrachm tee nu gribb meeru fader-
reht. Tà tad nu ir Turkusemmè dumpis beigtees.

Japana. Kamehr Japanas suhtitee Behter-
burgà un ir Ciropà bijuschi, mahjäs atkal iszehlees
wezzais Japaneeschu eenaidis prett sweschahm tau-
tahm. Ne gribb nebuht draudsetees ar swescheem
un tik ne nolahwuschi Calenderu walsts weetneeku,
un tadeht taifotees aiseet wissu Ciropas walstu
weetneeki; jo teem wairs ne effoh drohshchibas tur
palikt. Ja tà, tad gan bes kaxra ar teem ne palikt.

Qibbeke. Par schi gadda pfaujama un augtu
tirgu raksta tà. Wissi turrejahs pee augtu dahrga
tirgus, jo waffara bij auksta, dauds leetus un mas
faules. Bet tà ka nu palikke flitaks un lauku

augtu graudi brangi warreja eenahlftees, tad tir-
gum bij janokriht, laut gan ar wissadu gudribu
pee leela tirgus gribb turretees. Bet welti buhs;
jo Culantè un Sprantschusemmè, us kurren allasch
labbiba jawedd no zittahm semmehm, schinni gaddà
labbibas deefgan. Ir Dllantè, pee Reines uppes
un Salkschu semmè ne buhs truhkuma. Daschà
gubernementi Kreewusemmè (Binneusemmè) gan truh-
kums, bet pa wissahm zittahm Kreewu guberne-
mentim baggati plahwuschi. Kartuppeli, no
kurreem wissuwairal laudis pahrtetel — (Kartuppeli
dahrga maife, jo pee teem wajaga sweesta 2c. 2c.)
gandrihs us pufsi lehtaki nokrittuschi. Kaupmanni
gan fakka, ka spihkeri un pagrabi effoh tufschu no
labbibas un brandwihna, gribbedami leelo tirgu
wehl pafargah, — bet ne effoh teefa un wehl ne
effoh tufschu. Tadeht labbibas tirgus nokritti-
schoht, tà ka buhschoht eekults. Linnu-, rapfes-
un zittu eljes-sehflu irr mas un tahs buhs dahr-
gas; tapat arri ahbolina sehfla.

Italia. Abbas Rehnina Wiktora meitas,
Klotilde, kas isprezzeta pee Printscha Napoleona,
un Pia, kas taggad kahas noturrejuse ar Portu-
gales jauno Rehninu, tik ilgi luhguschees, kamehr
tehws effoh Garibaldim peedewis un nu Gari-
baldi un winna draugas atlaiduschi no zeetuma
un teefahm. S—3.

Veepaja. Tai 23. Augustà tappa kahds kalps,
kas us Veepajas esaru bij isgahjis steebrus greest,
atrats, tad tas jaw diwi neddelas eefsch ta pascha
bij noslihjis gullejis. Zerre ka tas effoh few
tihschu nahwi darrijees, jo tas effoh daschu fah-
dsibas darbu pashradajis un tamdeht no laizigas
strahpes bijajees. — Tai laizigai strahpei tas nu
gan isbehdis — bet lai nu Deews irr winna
dwehselei schehligs! R. U—g.

Detmolde (Lippes wirsta walsti) likka 13ta
Augustà kahds wihrs flimma gohwi slakteht un to
galku, tà tà deffas no tahs zaur isfauzeju lehti

preeksch pirlschanas peedahwaht. Tapehz ka nebij sinnams tappis, ka gohws flimma bijuse. bet fazzichts tappa, gohws effoht til ribbu laususe un ta bijuse tadeht jakauj, — bij deenu pehz tam deffas un galka drihs ispirkta. Stary jitteem pirzejeem bij arri 13 gaddus wezza teefas-sullaina meitene kahdas mahzinas no schahs galkas nehmuße un masu deffu par schlinkibu klast dabbutuse, ko behrens us mahjahm eedams apehda. Zau pehz kahdahm stundahm atraddahs tahs negantakahs wehdera fahpes un wehl to paschu wakkar' meitene nomirra no negantahm fahpehm mohzita. Dhtru deen' jau faslimma dauds zilweki, stary teem weens meldeburfschis, kas zeptu deffu bij baudijis. Ir tas nomirra wehl to paschu wakkar'; preeksch tam tas bij wehderu un gihmi no fahpehm fakaffijis. Au bij rikligi sinnams, ka schi nelai me zaur tahs deffas baudischanu zehlfusehs. Deenu pehz tam nomirra wehl weens labbibas-fuptschis, kas seewu ar 5 behrneem pametta. Schis tappa wisseem ta widdus daktereem klast effoht usschkehrstis, pee kam israhdiyahs, ka deffa un galka bij giptiga fulla. Lihds simts zilweki gull zaur tam faslimmuschi, stary teem ne rekti wissa pamihlija, no kurreem daudsi wairis nezelsees. Tahdu lohpu galku, kas kaut kahda wihse flimmi bijuschis, newaiga nemaß bruhkcht. —ld.

Par lauzineeku dschwoschanu Kreewusemmé.

Muhfu Latweeschu draugeem jaw daschu reis par Wahzsemmes tauschu dschwoschanu irr stahsticht; bet par Kreewu dschwoschanu, kas mums ka Kreewu pawalstneekem derr sinnaht, masal effeet dsirdejuschi; tapehz es, kas 18 gaddus Kreewusemmé dauds gubernementis esmu dschwojis, zil spehdams par to stahstischu.

Wissur Kreewusemmé lauzineeki ta ka Wahzsemme dschwoschahs pa abbahm zella mallahm. So leelaki tee zelli, jo brangalas tahdu fahdschu ehlas un gaddahs arri zittas no diwi tahschahm un balkoneem, un daudseem irr appalscha bohtes, kur wissadu prezzi warr dabbut pirt ka pilfata. Krohna faimneekam wiswairal peederr tahs labbas mahjas; daschahs mahjas irr puleereti galbi, krehfli, diwani u. t. pr. Pee fahdschahm, kas muischneekem peederr, stahw brangi lungu nammi,

jitti ka pillis, ar dauds ehrbegeem, klehtim, stakteem, wahguscheem, pabrikeem, leeleem pukka un kohlu-dahrseem un ar treibuschseem. Tee lungi pa leelakai dalkai dschwoschahs Wehterburga Reisera deenesta un til rekti waffaras laika apmekle fawas muischas. Zittas weetas til fahdschahs ween, ne pee zelleem, bet fahnis un bes lungu nammeem, wissas pehz schnohres buhwetas ar plattahm eelahm par widdu. Sahdschahs ar basnizahm sauz „Selo“ un kur basnizas naw „derewna“; bet ta masala dalka irr tahdas, kur basnizas naw un kas tad pee klastatas basnizas peeschkirtas, jo Kreewem basnizas arween tuwuma. Pee leelzeleem irraid weena jeb ohtra galla fahdschahs arri kroggi, ko no sauz „kabbat“.

Kursemme un Widsemme kroggi leeli, ar steddelehm un gastu-kambareem, bet Kreewusemmé reisneeki katra mahja warr ebraukt, un fahdschahs eedshwotaji stahw pee saweem wahrteem un paschi luhds zella-brauzejus pee winneem apstahtees, soh lidami labbako apdeeneschanu. Zaur tam kroggi jeb kabbakas irr masas mahjinahs, kur schenkagalds ar mehreem preeksch brandwihna pahrdohschanas ween redsam. Tapehz arr zella kaudis tur ne warr ebraukt un gulleht. Kas grihb tas dserr jawu schnapsi un brauz atkal tahtak. Sahdschahs eedshwotaji tannis kabbakos mas dserr. Kas eerradduschi brandwihnu bruhkcht, tee to nopehrk un turra mahjas. Kabbaka ilgi sehdeht un dsert tohp no teem labbakajeem zilwekem par leelu kawnu turrechts, to til dschraji un palaidneeki darra. Brandwihnu dsert dauds Kreewi par grehku turr. Tabaku rekti kahds smehe. Allus us laukeem itt rekti dabbutams, tai weeta irr kwassa, tas dschrens, kas katra mahja atrohnams. Pee wissahm fahdschahm irr kahds plazzis, woi par widdu, woi fahuds, kur eedshwotaji swehtdeenah pehz pufsedenas jeb wakkaros sapulzinajahs. Tur wiini farunajahs, tautu-dseefmas dseed un pehz tam gan arri kahds danzo. Tee meldini ar kohreem til jauki skann, ka preeks klausitees. To arri katre no muhsu Latweeschseem sinn, kas dsirdejis ka kahdu reis saldati dseed, bet tas wehl jaukaki skann; jo tahs smalkas meiteeschu balsis ar wihrischku balsim kohpa dseed. Tahdu dschedaschanas beedribu sauz par „karamodi“. Darba deenas Kreewi strah-

da no faules lehfchanas libdi faules noreeteschanai. —

Winnu mahzitajus fauz par „Boveem“, kas arween pee paschas basnizās dšihwo. Kad sahdšchas eedšihwotaji kahdās waijadšibas labbad pee winna eet jeb ar winnu kaut kur sateekahs, tad winni tam rohku butišho, us kam tas rohkas butišchotajam frustu nielt prettim to swehtidams. Krohgā jeb kabbakā šapulzinatees, tur dšert un Awises lasšiht, to Kreewi nemas naw eeraddušchi darriht. Winni šawu tizzibu zeeti turr un šawu mahzitaju, kā jaw teikts, wiffadi gohda. Swehtdeenās neweens ne paleek basnizā ne gabjis. Rihdōs, wakkarōs, preekšč un pehz ehšchanas winni Deemu luhds un Deewam pateiz. Katrai sahdšchai irr šawi goddu-swehtki, tad un leelōs swehtkōs Popi šawus draudšes lohžektus apmekle, mahjās no jaunā eeswehtidami. Pee tam winni tohp meeloti ar wihru, brandwihnu, tehju, pihrageem u. t. pr., kā katram irr. Aplahs galds ar wiffadeem ehdeeneem apkrauts, tahdās deenas pee wiffaem sahdšchas eedšihwotajeem libdi swehtku beigahm ne tohp noflahs. Pee tam arr trahpahs, ka patš muischneeks, kad winsch tur dšihwo jeb us šawu muischu atbrauzis, jeb winna weetneeks, muischakungs, kahdu no šaweem laudim apmekle. To semneeki par leelu gohdu turr un tohs ne retti kahds baggats šaimneeks ar šchampaunera wihnu pameelo. Škaidriba pee Kreeweem lohti teizama. Pee wifšnabbagakeem, kam lohka ehkas, tohp seenas behrstas un mašgatas preekšč katras swehtdeenās, un zittās weetās, kā šiltā Kreewusemmē, arr no ahrpuffes seenas waffarā ar kakkeem nowitte tā, ka wiffas mahjās allasch baltas isflattahs. Tee muhrneeki irraid šewiškki ween! Uhdens-trauks pee šchnohres uskahrts, appalsch ta irr trauks preekšč rohku- un muttes-mašgaschanas un škaidrs dweelis ar šarkanahm kantehm karrajahs pee špeegeta jeb pee durwim us naglas.

No tam warr mahjitees no Kreeweem dšihwoht un arri gohdigi lustetees bes naudas isdohschanas krohgōs; jo winni irr prahtigaki nekā Wahzsemneeki, kas, kā nefenn kur bija rakšihšts, iddeenās (!) pa wakkarēem sahdšchas krohgōs, kurrus par wirtsuhšcheem fauzohht, šapulzinajotees, tur allu un wihnu dšerroht treekdami un Awises lašfidami, pee kam „arweenu“ arri mahzitajs un šlohlmeisteris

effoht klahht (!)!! Kā no daudseem esmu dšerdejis, kas Wahzsemme ilgi ušturrejufchees, tad sahdšchu mahzitaji gan zeeredami weeni paschi jeb ar šawu pamihliju wirtsuhšcham garram eedami teem tur buhdameem zilwekeem no šawas draudšes gan labbdēenu šakka, arri ar daschu kahdu brihtinu runna, par šo nu trahpahs runnaht; bet libdi ar winneem tur dšert un dšihwoht, **tas mahzitajeem ne peeklahjahs, ne winni to darra.** Un ja kahds mahzitajs warrbuht garram eedams to luhgšchanu buhtu paklausjis un glahši wihna pee muttes lizzis, ar šo kahds gribbejis winnu meeloht, tad tas warrbuht til kahdu reiši jeb til weens irr bijis, bet ne wiffi, **nedš arween to tā darra.** Tapat arr pateesi tee sahdšchas eedšihwotaji, kas ik wakkarōs krohgā šehd un dšerr un danzo, ne warr buht no teem labbakeem, bet pateesi no leeleem dšehrajeem. Tahdu krohgu un gastuhšchu brahlischi irr gan wiffur pašaulē, ir Wahzsemme, bet ne tee teizamee, nedš tee, kas žellami par preekščšihmi, lai ir zitti tapat dšihwo, kā šchee! — Kad nu muhsu Latweešchi, kas ne sahdšchās, bet mahjās daudšreis no krohgeem werstes tahlu dšihwo, iddeenas gribbetu us krohgeem eet jeb braukt, tur dšert, treekt, danzoht un til ween krohgōs Awises laššiht, tad winneem waijadsetu naktis par paligu nemt. Un kā tad mahjās isflattilohs, kur darbi arri wakkarōs jaštrahda. Ja wiffi, šaimneeki, gabjeji, ir behrni (!) ikwakkarōs krohgōs un pee dantscheem un špehlehmi, woi tad deenas laikā kalpi un kalpones ne buhtu peekuffušchi un meega pilni un nederrigi pee darba? Kur tad nu wehl tukšchais mašs, kad nauda par allu, brandwihnu un mušikanteem isdohta? Kahdi tee behrni gan isaugtu?!

Tapehz ja tas tā nu arri pateesi buhtu*) Wahzsemme, tad to pateesi ne warretu par labbu teikt; jo tahda iddeenās dšerschana un danzošchana krohgā nomaita laiku, weffelibu, šapeilas un arri dwēhšeli. Latweešcheem irr leela šaime ar šo winni deesgan mahjās warr treekt jeb laššiht labbas grahmatas un lehtas Awises par pamahzišchanu un preekšč zilweku labklahšchanas. Pašmeetees un kahdā waklas wakkarā gohdigi ir krohgā buht, arri naw grehks, bet arweenu wakkarōs to darriht, tas par daudš; jo lihgsmitās un dšerscha-

*) Tā tas pateesi naw wis Wahzsemme — to pehz taif-nibas warru apleežinaht. Schulz.

ná ikdeenás buht, tahda dšihwe ne warr ilgi pa-
stahweht.

Rahdas besprachtigas rúnas, kad galwas eest-
luschas un kahdi darbi frohgôs, to jaw iffatres
šinn. Tadeht gan arri iffatres prachtigs un goh-
digš zilweks patš warr šaprast un tizzeht, ka naw
teeša, ka „Behterburgas Latw. Awisès Nr. 8.“
kahdš rakšijis un muhsu taudim gribb eestahstih:
Wahzsemme křistigi mahžitaji un školmei-
steri „arweenu“ wakkarôs pee tahdeem frohgôs
(wirtschaws) eimoht un ar teem dšerohht un luste-
tees „zilwežibas preekôs!“ Kurra draudse gan
tahdu dwehfeles gannu nihietu un zeenitu un
teiktu par Deewa šw. wahrda kalpu, jeb tahdam
školmeisteram šawus behrnus gan labpracht ustiz-
zetu? Ne pašči tee frohga dšehraji tahdu mahži-
taju ne gribbetu.*) Ta ir tahda patte negohdiga
un netaišna walloda un nizzinašchana, ka šchi, kas
stahsta: „Kungs efoht šawam kutscheerim pahri
šahbaku pee lohnes peelizzis, un-tad to zehlis par
teešaš-štrihweri. Kaut gan neneka ne proh-
toht no likkumeem, nekas ne kaitoht; jo kungs
gan pawehlešs, kas tam jašpreešch.“ (!)
Tahdas negohdigas wallodas laudis islaischoht,
nizzina un eekaitina neween muhsu křistigu bajnizu,
bet arri muhsu pagasta-teešas, teešnešchus,
teešas-štrihwerus, kungus un pašcha
Keisera likkumus, pehz kurreem (un ne pehz
kunga pawehlešchanas) pagasta-teešā ja-
špreešch un arri špreešch, itt ka Deewam un Keise-
ram šwehrejuschī un ka šinnadami pehz deewa-
bihjigas širds un taišnibas; — un tahdas wallo-
das arri wehl laudis mussina us nekahrtigahm
dohmahm prett šaweem mahžitajem un waldinee-
keem! Tas zilweks, kas pehz tahdahm mahžibahm
un preešchšihmehm ikwakkarôs frohgā (lai buhtu ir

*) Tē atkal warru doht leezibu: ka Wahzsemme šuddams tit
daudš weetās un (kā Awisès 1860 un 1861 ešnu stahitjis)
ar tit daudš Wahzsemmes mahžitajem šohpā dšihwodams
itt pawiffam ne ešnu ne redšejis ne dširdejis no tahda dweh-
feles ganna, kas tā darroht un tā turrotes zeema frohgôs-
Wakkarôs gan ešnu ižceerejees pa šahstakeem zeemeem-
šaušū dšihwi wiffadi awiuhkojis un jumš par to Awisès
rakšijis, bet ne tahdu šemneeku (draudšes) ne tahdu mahži-
žitaju un školmeisteru dšihwi tur ešnu redšejis. Tahds
mahžitajs no bašnigas-teešas paterš gan taptu no ammata
noželis, jo ammata brahtī un draudšes gan ne zeestu kluffu.
Turpretim eš warru leezinaht, ka redšejis, žil tee Wahzsem-
mes mahžitaji štripi ween fargahš no tahdeem frohgu „zil-
wežibas preekem“.

Šulz.

ne dšerdams, ne šmeeklôs un ne danzodams) šawu
laiku gribbetu kaweht, par daudš ahtri noklihtu
no šawa labbuma un no Deewa zeškeem un pehz-
gallā, bet par wehlu, atraštu, ka muhsu dšihwiba
šchinni pašaulē naw johki un ne stahw tit tē
šchinni pašaulē, bet ka muhsu dšihwiba stahw
debbejis. J.....i.

Šinna par Kursemmes Kredita beedri- bas ušteizamu Kredita-billetu augtu- zeddelem (Kupon).

Krohnis šudraba naudas rubuli us kahdu lai-
ku zehlis 8½ šapeikas dahrgaku par papihra ru-
buli. Par tahdu tirgu apparatus šudraba rubulus
warr ismiht Behterburgā. To Krohnis darri-
jis, lai papihra nauda zeškahš leelakā wehrtibā un
lai ar laiku papihra rubulis atkal buhtu weenli-
dšigs ar šudraba rubuli.

Bet kad nu zaur to teem, šam šawa nauda us
4 prazentehm augtu Kursemmes Kredita-beedribā
stahw ar to šinnu, ka, ja gribb, to warr ušteikt
un tad tas kapitahš ja-šmaksā škaidrā naudā, —
buhtu škahde, ja tee, ka lihds šchim tikkai šawas
4 prazentes augtu papihra naudā dabbutu šma-
šatas, tadeht par daudš tahdu gadditošs, kas ša-
wu kapitalu ušteiktu, un kad tit daudš šudraba
naudas tit ahtri naw dabbutama, — tad Kursemmes
Kredita-beedriba nošpreeduse un šeel išluddinaht:

ka no 12ta Dežembera 1862 lihds tam lai-
kam, kad to atkal išluddinahs, pee tahdahm
intreššu jeb augtu-zeddelem (šuponeem),
kas maksajamas par ušteizamahm Kredita-
billetehm (šündigbare Pfandbriefe) pee tahm dab-
butamahm 4 prazentehm augtu wehl aštotu
daku (1/8) peemakšahš šlahht, tā, ka par
augtu-zeddeli (šuponu), kas lihds šchim 2 rubl.
dewis, taggad Kredita-beedriba 2 rubl. 25
šapeikas (25 šap. wairak); par šuponu no 4
rubl makšahš 4 rubl. 50 šap.; par šuponu no
10 rubl. makšahš 11 rubl. 25 šap.; par šupo-
nu no 20 rubl. makšahš 22 rubl. 50 šap.; par
šuponu no 40 rubl. makšahš 45 rubl. un t. pr.
Šeez wehrā: ka ar neušteizamahm Kursemmes
Kredita-billetu un Špahrklašes-Šcheinu augtu-
zeddelem tā ne darriš wiš un pee tahm ne
peemakšahš, bet ka ar tahm tāpat paliks. tā
bijis. — Š—š.

Par Widsemmes Latweeschu ffohlahm 1861mā gaddā.

Latweescheem muhsu laikōs gaddijuschees daschadi jauni draugi un labdarritaji; zitti dohma Latweescheem labbu darriht un winnus apgaismoht, tohs mahzidami isohboht, un nizzinaht; zitti atkal Latweeschus dohma us preekschu weest, kad tahdus smeeklus teem zell preekschā, so sw. Apustuls Pahwils' fauz par „gekligahm tehrschanahm“ un par „smeekleem, kas ne peederrahs!“ (Ewes. gr. 5, 4.) Pahrbaudait, mihslee Latweeschi, tohs garrus, arrig tee no Deema irr? — pahrbaudait tohs, kas jums par draugem gribb buht, woi tee arri buhs ihstēni draugi? —

Wislabbafee Latweeschu tautas draugi, pehz muhsu dohmahm irr tee, kas Latweescheem kreetnas ffohlas gahda; tahdas ffohlas, kur Latweeschu behrni warr mahzitees Deewam kalpoht un prah-tigi dshwoht. Tadeht katram Latweeschu draugam leels preeks redsoht, ka ar ffohlas buhschanu eet us preekschu. Baldeews scheligam Deewam arri wehrn muhsu Widsemmitē us preekschu irr gahjis ar ffohlahm; paschas draudses pehz tahm irr kahrojuschas. zeen. leelkungi un mahzitaji mihsli palihdsejuschi.

Ribgas kreisē 21 draudses ffohlā un 11 pagasta ffohlās mahzijahs 912 behrni, prohti 200 wairaf nekā 1860tā gaddā.

Walmeeres kreisē 15 draudses un 25 pagasta ffohlās mahzijahs 1 tuhft. 696 behrni, prohti 200 wairaf nekā aispehrn.

Zehsu kreisē 21 draudses un 28 pagasta ffohlās 1 tuhft. 506 behrni, prohti 250 wairaf nekā 1860 gaddā.

Walke kreisē 15 draudses un 31 pagasta ffohlās mahzijahs 1 tuhft. 81 behrns, prohti 150 wairaf nekā aispehrn.

Jaunas ffohlas 1861 gaddā irr eetaifitas:

1) Wainaschōs, Ummurgas dr., walstis no sawas puffes par 100 rubl. semmi pirksu preeksch ffohlas.

2) Dhsolmuishā, Diklu draudse; schē leelkungs preeksch ffohlas dahwinajis semmes gabbalu 10 dahld. wehrtibā, un meschu no sawas puffes dewis; walstis preeksch usbuhweschanas un eetaifischanas uppurejuse 600 rubl.

3) Sawenē, Laudohnes dr. walstis ar leelkunga paligu eetaifija ffohlu 40 behrneem.

4) Lubbijā, Leeseres dr., leelkungs muishā ffohlu eetaifija 15 behrneem.

5) Kahrstaba, Zehswaines dr., ar gugsta Krohna paligu eetaifija jaunu ffohlu.

6) Smiltenes leelkungs fahzis tschetras ffohlas saweem laudim eetaifit.

7) Druweenē, Tirses dr., leelkungs eetaifijis ffohlu Wahzu muishas-kalpu un Latweeschu behrneem.

Ruhjenes leelas muishas walstis taisahs pirkt par 10 dahld. semmes preeksch ffohlas, un par dahlderu ffohlahs malkaft 200 rubl.

Limbaschu draudse ffohlas behrnu wezzaki luhguschi, lai seemas ffohlas laikam wehl peeliftu diwi mehneschus; prohti, lai mahzoht behrnus ne 4 mehneschus kā lihds schim, bet 6 mehneschus.

Tāpat Blohmeneeki, Smiltenes dr., wehlejuschees, lai 5 mehneschus seemā behrnus mahza.

Diwi draudses atkal pee ta galla-mehrka irr tikufschas, pehz ka wissahm Luttera draudsehm jadsennahs, prohti ka neweens behrns ne pa leel nekfohlahs. Mattishchu draudse wissi behrni 3 seemās, pa 5 deenahm neddetā mahzahs; tāpat Dsehrbenes un Drustu dr. neweens behrns ne paleel bes ffohlas; meitas mahzahs arri wissadus seewischku rohlas darbus!

Pateizeet, Latweeschu brahli, Deewam un Deewa walfstibas mihsotajeem par tahdu jaunu fwehtibu un dsennaitees us preekschu, lai nahkloschâ gaddâ jo preezigalas sinnaas warretum doht!

R. B.

Mahja un skohla.

(Stattees Nr. 19.)

Skohla no behrneem praſſa, lai tee labbi ſataiſiti eekſch winnaas ee-ectu; wehl wairak, teem ne buhs neween no ſawa Radditaja un Peſtitaja, bet arridsan no tahs dabbas eekſch Deewa raddibas til dauds ſinnaht, ſa winnu wezzums to praſſa; neween tam garram, bet arri ſapraſchanai buhs gaischakai tapt, un tadeht arridsan ſchinni leetâ buhs wezzakeem peepalihdieht. Woi tas naw no wezzakeem par dauds praſſihts? Woi tad winneem par ſkohlmeistereem pee ſaweem behrneem buhs palikt? Buhs gan. Sapraſchana eekſch behrna ne gaida wis lihds eefahkteem ſkohlâs gaddeem, lai ta tad pirnu reis wakkâ plihſtu. Kadeht tad behrns ſawas rohziņas iſteepj un kerr pehz wiſſa, ko tas preeksch ſawahm azzim reds. Kapehz tas eefahl runnaht, kapehz tas tehnam un mahtei daſchadas jautaschanas preekschâ leek? Un tas wiſſ noteek ilgi preeksch tam, nekâ wehl behrns ſahziſ ſkohlâ eet. Kam ſchê tohs behrnius buhs mahziht? Woi naw wezzaki, ihpaſchi mahtes, kurreahm behrnius buhs mahziht. Usſkatti tak ſawâ iſtabâ tahs leetas, no kurreahm behrns kahro ko eemahzitees. Behrns ſahl tahs leetas apſkattiht, ſas aplahrt winnu; tas tahs gribb paſiht, weenu no ohtras iſſchirt, mahzitees winnu wahrduſ, un tâ tas pirnu reis mahzahs dohmaht. Behrns eefahl runnaht, un tam buhs rikigi un ſkaidri runnaht; pee ſchahm leetahm tas warr mahzitees mahtes walodâ. Behrns deenâ preezajahs par ſauli, wakkarâ par mehneſi un ſwaigsnehm, tas ſpehle ar to us-tizzigu mahja-ſargu un bauda ahbotus no dahriſa; tas gribb par wiſſu pamahzihts buht. — Tâ tas eepaſiſtâhs ar pirmahm dabbas-leetahm. Us lauku tas reds ſawu zeemu un aplahrt to pſawas, druwas, laulus, krumus, meſchu, kalnus, zittus zeemus, muſſchas, baſnigas un pilſehtas ar tohrneem; un tâ tas mahzahs tahs pirmas sinnaas par muſſu ſeumi jeb paſauli. Behrns pee ſew paſcha mahzahs, ſa tam irr 2 rohlas, 2 kahjas, 5 piſſi

pee katras rohlas un pee katras kahjas, tehws jeb mahte leek tam ſkaiht, un tâ tas mahzahs rehki-naht. Gan nu tas wiſſ tillai pirmâs eefahkums wiſſas mahzibas, ar ko behrni ſkohlâ teek wadditi, bet ſkohlai ne buhtu wairs til dauds puhlina un raises pee tahdeem behrneem, ko kuhtri wezzaki pee teem aiskawejuſchi. Tâ tad kuhtri wezzaki ne drihſt wis ſawu kuhtribu aiſbildinaht; jo tas irr ſkaidri redſams, zil tumſchi wehl tee behrni, ſas mahjâ naw rikigu grunts-mahzibu dabbujuſchi, bet ſkohlai wehl ta jadohd. Zil noſchelojami dauds no muſſu behrnineem, ſas gandrihs pukkiti laukâ ne proht noſaukt. Un lai arri to wiſſahm mahjahm par mainu ne warr pahrmest, tad tomehr ta irr leela alloſchana, kad dohma, ſa par behrna dwehfeli til ſkohlai gahdaht peenahkâhs un lihds ſkohlâs gaddeem behrni ſawâ paſchâ wakkâ warr dſihwoht un usaugt. Schinni leetâ dauds wezzaki apgrehlojahs. Kamehr tee paſchi pee ſaweem behrneem to meefu uslohpj, winni dohd aukteem to wakku par behrna dwehfeli gahdaht un ne behda wis par to nekâ, ſa daſch neſeetigs darbs un wahrds jaw lâ kahds nahwigs tahrys pee behrna dwehfeles krent, pirms wehl nabbaga behrns ſawu eenaidneeku dabbujis paſiht. Paſchi wezzaki daſchu brihd behrnu preekschâ grehzigus wahrduſ par ſawahm luhpahm iſgahſch, dohmadami, ſa behrni gluſchi kurli jeb mehmi buhtu. Tur tad ſkohlmeistere no wezzaku rohlahm tahduſ behrnus ſanemm, kurreu ſirdis wiſſch ſaunu un mellus til dſikki eefaknotus atrohd, ſa wiſſch papreeksch nemas us fehſchanu ne warr dohmaht, pirms tahs nikas ſahles naw iſezzejis. Kad nu tahdeem wezzakeem, ſas ſawus behrnus mahjâ naw labbi audſinajuſchi, praſſa: kadeht tâ darrijuſchi? tad dauds nõ winneem tâ mahſ aiſbildinatees: mums jaw naw tahs dahwanas behrnus mahziht. Skohla no winneem ne praſſa, ſa winneem tohs behrnius tâ buhs mahziht, lâ iſmahzitam ſkohlmeistereem tas nahkâhs. Ja warrebuht wezzaki gribbetu behrnus rakſiſchana, rehkiſchana u. t. pr. mahziht, pirms nekâ wehl behrni preeksch ſkohlâs gattami, tad wezzaki zur tahdu mahzibu ſkohlmeistere ſkohlâs-darbu pagrubtinatu. Turprettim buhs tehnam un mahtei behrnam to peenahkamu bariibu doht, teem us winnu jautaschahm, kad tahs derrigas un peeſlahjigas, atbildeht un behrnu, ſas gribb

strahdaht, ne buhs us flinkofchanu peeturrecht. Tas wisseem wezzakeem irr eespehjam, jo teem buhs to darriht pehz Deewa bauflibas, kas winneem behrnus ustizzejis un kas winneem wairaf ne usleef, nekà tee warr panest. Ja tehweem pee schi swehta darba woffas naw, tad mahtehm w a i j a ga waffas buht. Bet arri tehweem us to buhs raufsiht, ka tee daschu laifu, kas teem no grubta darba atleef, ne pawadda labbak pee daschadahm islustefchanahm, nekà pee saweem behrneem nodsihwo. Zif dauds tehwi ne warretu daschu stundu pee saweem mihteem behrneem mahjã nosehdeht, tohs pamahzidami un pee mihta Pestitaja wesiãmi; bet tee labbak frohgu un brandwihna glosfi usmekle, gribbedami pee scheem preekeem atruhstees. Schee irr, lam naw nei spehka, ne mihlestitas, ueds laika peepildiht to swehtu tehwa darbu tadeht, ka winni spehku, mihlestitu un laifu sawas paschas ka arri sawu behrnu dwehjeles eenaidneekam nouppure. Weidsiht skohla no teem us jauna eenahfdameem behrneem arriãsan no wianu ahra-puffes ko sagaida, kas arri lohti waijadsihs. Behrns ne teef skohla weens pat, bet ar dauds behrneem kohpã mahzihts. Tadeht behrnam jaw no pirma eefahfuma us fahrtigu un flaidru dsihwofchanu buhs raddinatees, lai mahzibas-laiks zaur skohlmeistera pahrmahzifchanahm un norahfchanahm ne tiktu aislawehts. Arri schinni leetã wezzaki mahjã warr peepalihdscht, t. i. wezzakeem us to buhs raufsiht, ka behrns ihpafchi sawu meesu tihru turr un ar zitteem behrneem un zilwekeem faderrigi dsihwo. Rats skohlmeisters to sinna, zif nejauka leeta ta, kad tas selta mahzibas-laiks zaur daschu behrnu netihribu un nemeeru zitteem behrneem teef aislawehts. Un kã gan warr sa-eet norahfchanas walloda ar fluffu rizzibas mahzibu? Al zeel daudstrei teef skohlmeistera wahrdi zaur netihreem un nerahntneem tã kã ar nasi no winna luhpahm nogreesti!

Arri schinni leetã irr pateefa taifniba, ka dauds tehwi un mahtes preefsch skohlas mas jeb nekà ne gribb darriht un ne apdohma, ka Deews wiffur tur, kur winsch teem wezzakeem wairaf nekà weenu behrnu dahwinajis, jeb kur tiklai weens behrns ween, tas tomeht ar zitteem behrneem kohpã usaug, — no mahjas jaw agri to pageht, ko Winsch pehz skohla kã bauflibu sluddina, ka tihriba irr

lohti waijadsihs leeta pee ustureschanas ir wiffmasafa behrna dsihwibas.

Wiffos schinnis augschã peeminnetos wahrdds zittu nefe ne esmu apraktijis ka to, ko tahs behrnu skohlas eefsch Kristus apscheloschanas wezzaku weetã par behrneem teefscham pastrahda. Bet zaur to, ka tahdas skohlas atrohdaht, wezzakeem winnu darbs ne teef atlaifst, bet jo wairaf pawehlehts. Jo ir tahs wiffulabbakas skohlas pee behrneem ne spehjt to isdarriht, ko tehwa-mahja warr pastrahdaht; skohlas tiklai paligs leelãs garrigãs waijadsihs; winnas leelakam wezzaku pulkam irr par firds opsinnafchanu, kas tohs par sawu nepadarritu swehtu wezzaku-darbu teefa. Winnas gandrihs no wisseem wezzakeem to leezibu dohd, ka behrneem fataisfchanas tehwa-mahjã waijaga, bet ka tehwa-mahja behrneem daudstrei tahdu fataisfchanohs leeds. Us scho wehdigu apsihdsfchanu luhkodamees, es us katrahm behrnu skohlas durwim scho wirdrakftu listu: „Loideet tohs behrnus pee mannim nahkt, jo juhã winnus ne gribbat.“

Wehl ne wahrdu par to ne esmu runnajiã, ko mahja no skohlas prafta. Par to leetu es zittam atwehlu runnaht, warrbuht ka winsch zaur manneem wahjeem wahrdeem pasfubbinahst, par muhsu mahju un skohlu waijadsihahm labbaki prattihis isstahstih, nekã tas mannã mahjã sawraschanã un spehka stahw. Us to lai tas Kungs sawu swehtibu dohd. R. U.

Sluddinafchanas.

Augsti zeem muifchneekem, kungeem un wisseem zitteem teizameem laudim es eedrobschinajohs ar saweem raksteem isfluddinaht, ka Kursemmẽ pee **Saldes**

skunstes un andeles dahrsneeka

par wifflehtaku weenahfamu tirgu warr dabhuht pirkti: wiffadus anglu-lohtus un ohgu-krumus, wiffadus pulku-fihpolus un wiffadus rohschu-krumus, ka arri wiffadas dahrsu-faknes un lahpostus pa schalkeem.

Es arri usnemmoht tohs anglu-lohtus un ohgu un rohschu-krumus, kas pee mannis taps pirkti, labbi eestahdiht, ja kahds gribbetu, lai tã daru. 1

Johann Peter Rosenberg,

skunstes un andeles dahrsneeks Saldẽ.

Li nde s muifchas tirgus, Kursemmẽ, tiks scho-gadd tapat kã arween pirmdenã, tai Stã Oktoberi uoturrehts. 1

Dohti labba enlischn ar maschinu taifsta **sahbaku wifke** par lehtu tirgu tohp pahrdobta 1 mahyzina un $\frac{1}{2}$ mahyzina pohdös, mannas bohtös pee esera eelas un pee siwju-tirgus. 1

G. Psaffrodt.

Za Pantenes eelsh Enlantes pabrichka Stanforda taifsta

linnu mihtama rohkas-maschine

bes sbrabhahn, la arri gattawa ar sbrabhahn, warr apstelleht un arri pirkt pee

G. Dittmar, 1

Ribgä, wils-eelä, Nr. 17.

Nurmuischas Kalnatschös tai nakti no 20ta us 21mo Septemberi sils schkimmelis, 7 lihds 8 gaddus wezz, no pascha ganneka nosagts. Wianam us kruhtim leela kahrpa un tapat us weenu azzj arri masa kahrpina, 25 rubl. f. wehrts. Kas warr skaidru sinnu doht par scho sirgu, dabbus 5 rubl. pateizibas maksu. 1

Abbulinu-, timoteju- un lehtschu-sehflu

mehs ir schinni gaddä tapat pehrkam, la zittös gaddös wirtuschu, weenalga woi atwedd dands puhrus jeb masu leetu no tahm, un maksam to wifslabbaku tirgu fo til warr doht.

Koehnke, 2

Ribgä, Septemberi 1862. Serkowiufa nammä, Raktuscha pakkalejä puffe.

Us tahm zaur Baustas aprinka-teefu islaistahm pawehleschanahm no 6ta Jubna 1862 Nr. 847. sinnamu darritu preekschraftu zeen. Kursemmes Gubernatera lunga no 1ma Jubna f. g. Nr. 4938 teel no Wezz-un Jaunfaules pagasta-teefas wiffas zittas teefas un polizijas usainatas, wiffahm tahm pee schas pagasta teefas peeraktitahm dwehselehm, lurreas us nekruschu nändas deeneschanu islaistas, la: **Karl Mollp, Mikkel Veikrist, Mikkel Swikke, Krist Buschering, Jakob Steinat, Jahn Britowski, Geddert Sirmel, Mikkel Jrbe, Jahn Stabbul** un **Jahn Laikam**, sinnamu darrihts, la zaur muhsu angsta Keisera schelastibu tahm irr wehlehts pee tahs wirtmas nekruschu dohshanas sew par teem sinna-meeem 300 rubl. f. ispirktes, bet arri ja winnas

lihds wirtmas nekruschu dohshanas tohs minnetus 300 rubl. f. pagasta-teefai ne buhtu eemafajuschas, ar winnahm pehz jauncem liffumeem tiks darrihts.

Wezz-un Jaunfaules pagasta-teefä, tai 15tä Septemberi 1862. Nr. 327. 2

Schauku aprinka, Almines pagasta, Sapnaggu fahdscha tannl nakti no 29ta us 30to Augustu schinni gaddä no gannibahm irr ar wiffeem dselies pinnekteem sagti: 1) sirgs tumfchi yellehks ar bleffi peere, 5 gaddus wezz, 40 rubl. wehrts; 2) sirgs tumfchi bruhns ar baltu striphu par peeri, 3 gaddus wezz, 60 rubl. wehrts. Kas par schoem sagteem sirgeem riftigu sinnu warr doht Schauku aprinka Luttera mahzitajam **Distonam, Sawnaras mahzitaja muishä**, la tohs warr dabbut, tas dabbus 20 rubl. fudr. pateizibas naudnu. 2

Zelgawä, leelajä eelä, bekkera **Kennera** nammä, ehrbegi, pee srohdera madamas **Hohenstein** tohp wiffadas klesites un seewischku manteki schuhti. Tapat arri jaunas meitas, kas schuhfchanu gribb mahzitees, tohp peenemtas. 2

S i n n a.

Ruldigas lauku-kohpshanas beedriba te isfludina, la 15tä **Oktoberi** schinni gaddä **Ruldigä** buhs semneeku sirgu rahdischana preeksch **Wisputtes** un Ruldigas wirtspilskunga-teefas aprinka. Pehz waldishanas pawehleschanas tilkai tahdas kehwes un tahdi ehrseki warr dabbut nospreeschamu gohda-maksu, kas no 2tra lihds 4tam gaddam un no 4ta lihds 6tam gaddam wezzi, arri tillai tahdas kehwes un sirgus warr west pee rahdischanas, fo semneeki paschi audsinajuschu un par fo tee, kas atwedd, warr parahdiht attestati no peederrigas pagasta-teefas, kas no muishas-waldishanas — jeb pee Krohna-laudim no aprinka-waldishanas apleezinatas un appakschraftitas tapuschas.

J. Schiemann,

Ruldigä, tannl 13. Septemb. 1862.

Ruldigas lauku-kohpshanas beedribas **President.** 2

S i n n a.

Zeen. rakstijajus luhdsam, lai ne dufmo, bet wazeeshahs, ja kahdus rakstus wehl ne warrejuschu Awises eelikt. Muhsu lappa buhs jataifa leelaka. Taggad ne spehjam garrus-rakstus Awises dands eelikt; jo ta la kahdus garralus eeliffuschu, tad dands maseem japaleek pakkat. Za Deews palihdsehs, tad jaunä gaddä warrbuht leelatas Awises warrefim doht.

S—g.

Us to prassischanu basnijas sinnas Nr. 17. 1862 tohp ta sinna dohta, la ta peeminnetä dseefma stahw pahrtulkota eelsh jaunas dseefmu gramatas 256. Bet ta ohtra dseefma wehl naw pahrtulkota.